

تحلیل فساد شبکه‌ای در ورزش با رویکرد دلفی-فازی

علی ناصری^{۱*}، بهرام یوسفی^۲، زهره حسینی^۳، علی اشرف خزایی^۴

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی کرمانشاه ۲- دانشیار دانشگاه رازی کرمانشاه ۳- استادیار دانشگاه رازی کرمانشاه

۴- استادیار دانشگاه رازی کرمانشاه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۱

Analysis of network corruption in sports with Delphi-Fuzzy

Ali Naseri^{1*}, Bahram Yousefi², Zohreh Hasani³, Ali Ashraf Khazaiy⁴

1- PhD student in Sport Management, Razi university 2- Associate Professor of Razi university

3- Assistant Professor of Razi university 4- Assistant Professor of Razi university

Received: (2021/12/11) Accepted: (2022/02/31)

Abstract

The occurrence of corruption in sports is not a new phenomenon. However, in recent years, corruption in sports has taken on a complex and multifaceted form. It is no longer acceptable to consider isolated individuals or limited organizations as the main perpetrators of corrupt activities, because corruption has found a systemic character. And corrupt behaviors are usually carried out through a network that helps to hide the path of corruption. The purpose of this study is to analyze network corruption in sports. The research population is 18 university professors who have a history of research and study in the field of corruption. The factors of this research have been identified by reviewing the theoretical literature and research background (12 indicators). Multi-criteria decision making method including Fuzzy Delphi was used to analyze the data. Based on the findings of the present study, The highest consensus of experts on network corruption was assigned to the index of "diversity of skills and expertise of members" and the lowest was assigned to the criterion of "monopoly".

Keywords

Corruption, Sports, Network Analysis, Fuzzy-Delphi

چکیده

وقوع فساد در ورزش پدیده جدیدی نیست با این حال، در سال‌های اخیر فساد ورزشی شکلی پیچیده و چند وجهی پیدا کرده است. دیگر پذیرفتنی نیست که افرادی منزوی یا سازمان‌هایی محدود را صحنه گردان اصلی فعالیت‌های مفسدانه بدانیم، چرا که فساد خصیصتی سیستمیک پیدا کرده است و رفتارهای فاسد معمولاً از طریق یک شبکه انجام می‌شود که تحت پوشش آن به پنهان شدن مسیر وقوع فساد کمک می‌کند. هدف پژوهش حاضر تحلیل فساد شبکه‌ای در ورزش با استفاده از رویکرد دلفی فازی است. جامعه تحقیق، ۱۸ نفر از اساتید دانشگاهی می‌باشد که در زمینه فساد سابقه پژوهش و مطالعه داشته‌اند. عوامل این پژوهش با مروری بر ادبیات نظری و پیشینه تحقیق شناسایی شده است (۱۲ شاخص). برای تجزیه تحلیل داده‌ها از روش تصمیم‌گیری چند معیاره شامل: دلفی فازی استفاده شد. بر مبنای یافته‌های پژوهش حاضر، بیشترین توافق نظر خبرگان درباره ی فساد شبکه‌ای به شاخص «تنوع مهارت و تخصص اعضا» اختصاص پیدا کرد و کمترین هم به معیار «انحصار» تعلق گرفت.

واژه‌های کلیدی

فساد، ورزش، تحلیل شبکه‌ای، دلفی-فازی

* نویسنده مسئول: علی ناصری

*Corresponding Author: Ali Naseri, E-Mail: ali_naseri_13@yahoo.com

مقدمه

فساد در شکل پنهان خود جنبه‌های مختلفی را شامل می‌شود. هر زمان که سخن از فساد پنهان می‌شود، عمدتاً از مفهومی صحبت می‌کنیم که در موقعیت‌ها، رویدادها و تجربه‌های واقعی زندگی مربوط به اعمال مختلف فساد می‌شود که مشاهده و پیگرد قانونی آن‌ها دشوار است. فساد پنهان شامل ابعاد گوناگونی همچون فساد ساختاری و نهادی؛ فساد خاکستری و فساد شبکه‌ای می‌شود (۴۶). فساد پنهان در بسیاری از منظرها مشابه و مترادف با فساد نهادی است. ما معمولاً فساد نهادی را به منظور شناخت رفتار فردی در شرایط ساختاری یک سیستم اجتماعی خاص مطالعه می‌کنیم (۵۱). طبق نظر لایت (۲۰۱۳)، «فساد نهادی» به اشکال قانونی، سیستمی و ساختاری فساد اشاره دارد که مجرمان آن را فساد نمی‌بینند یا تفسیر نمی‌کنند. یکی از جنبه‌هایی که فساد ساختاری و فساد سیستمی را در منظر عموم متمایز می‌کند، این است که اولی با شهرت، هنجارهای غیر رسمی، تعاملات متقابل، همکاری مشروط و خطر خروج از معامله همراه است، در حالی که دومی با اجرای یک شخص ثالث شناسایی می‌شود. هنجارهای غیر رسمی و تقسیم سلسله مراتبی مسئولیت‌ها در شبکه‌های فساد تا حدی با وظایف سازمانی همپوشانی دارند (۱۸). در تبیین «فساد خاکستری»، آن را بخشی از فساد پنهان می‌دانند، زیرا حوزه‌هایی را نشان می‌دهد که در درک و قضاوت واضح نیستند. به گفته سالتز (۲۰۱۰، ۴۸)، مناطق خاکستری فساد شامل موارد نقض حقوقی و اخلاقی است که به راحتی قابل درک و تشخیص نیستند. فساد خاکستری بسیار مبهم است، زیرا از یک منظر غیرقانونی است و از زاویه دیگر مشروع تلقی می‌شود. به عقیده‌ی لانستد و بونسینگ^۳، منطقه خاکستری فساد، زمانی ظاهر می‌شود که کارمند دولتی احتمالاً از قواعد اداری فراتر رفته است، اما هنوز به منطقه جنایی نرسیده است. و در نهایت در تبیین «فساد شبکه‌ای» آن را مبتنی بر تعاملات ناسالم اعضا معرفی می‌کنند. روابط در شبکه‌ها اغلب برابر نیست، زیرا برخی از بازیگران در قیاس با بازیگران دیگر، نزدیک‌تر هستند. از دیدگاه تئوریک، دو نوع رابطه در شبکه‌ها وجود دارد: نخست،

پیوندهای محکم، که در آن شبکه کوچک است و روابط به شکل تنگاتنگ برقرار است و دوم، پیوندهای سست که در آن شبکه گسترده‌تر است و روابط سازمان‌دهی ضعیفی دارند (۴۷). به گفته دی گراف و هوبرتس^۴ (۲۰۰۸)، ماهیت واقعی فساد از طریق روابط پایدار درک می‌شود، زیرا فساد معمولاً در روابط پایدار است که رخ می‌دهد. در واقع فرآیند فساد را می‌توان به عنوان یک شیب لغزنده تصور کرد (۱۷).

بدیهی است که فساد علاوه بر تجزیه و تحلیل‌های درونی افراد نسبت به شرایط هزینه-فایده این فعالیت‌ها، پیامدی است که از محیط اجتماعی و اقتصادی نشأت گرفته می‌شود. دیگر پذیرفتنی نیست که محققان با فساد به نحوی برخورد کنند که در آن افرادی منزوی یا سازمان‌هایی محدود صحنه گردان هستند، چراکه امروزه معاملات فساد و فعالیت‌های مجرمانه برای وقوع، محتاج وجود شبکه‌های گسترده‌ای از افراد و سازمان‌ها می‌باشند (۱). بنابراین فساد شبکه‌ای بسته به دامنه فعالیت‌اش شامل افراد، گروه‌ها و نگاه‌های متعددی است که هر یک نقش متفاوتی در انتقال و توزیع منابع با استفاده از تقسیم کار پیچیده برای شکل‌گیری شبکه‌های هماهنگ، ایفا می‌کنند (۱۰، ۴۳، ۵۸). بر این اساس، شبکه‌های فساد انواع مختلفی دارند که می‌توان بر حسب میزان بسته و باز بودن آن طیفی از شبکه‌ها را در نظر گرفت. در دسته‌بندی دیگر شبکه‌ها بر اساس نوع روابط شخصی و یا نهادی متمایز می‌شوند. همچنین این شبکه‌ها را می‌توان بر اساس انواع واسطه-گری در درون شبکه و موقعیت منابع مالی در درون آن دسته‌بندی کرد (۵۸). این تقسیم‌بندی‌ها وقتی در حوزه ورزش بررسی می‌شود، ابعاد پیچیده‌تری پیدا می‌کند، دو دسته اصلی فساد ورزشی وجود دارد: فساد در زمین (بازی) توسط ورزشکاران، داوران و همراهان ورزش و فساد خارج از میدان توسط تصمیم‌گیرندگان سازمان‌های ورزشی که اغلب در دفاتر و دور از مکان‌های مسابقه رخ می‌دهد (۱۲). گستردگی دامنه نفوذ فساد در ورزش نشان می‌دهد که طیف وسیعی از عوامل فردی، سازمانی و محیطی می‌توانند به طور مستقل و یا ترکیبی برای توضیح چگونگی و دلایل وقوع فساد ورزشی مورد توجه باشند. در توضیح رفتارهای مفسدانه که به طور موردی رخ می‌دهد مانند

1. Light
2. Salter
3. Langsted & Bønsing

4. De Graaf; Huberts

آژانس مبارزه با دوپینگ آمریکا^۵، این ادعا را پذیرفت و بیانیه‌ای منتشر کرد مبنی بر این‌که مواد مصرف شده نمی‌تواند یک عمل دوپینگ محسوب شود. با این حال، این توضیح سؤالاتی را در مطبوعات ایجاد کرد که متعاقباً توسط آرمسترانگ و آژانس مورد حمله قرار گرفت. بنابراین تایید این سناریو شبهه بیشتری را ایجاد نکرد. چرا که یک رابطه‌ی قدرتمند بین شبکه دوپینگ آرمسترانگ و بدنه‌ی حاکمیت برقرار بود. به عبارت دیگر روابط خاموش بین شبکه‌ها، فعال شده بود. (۵۴).

بر این اساس به منظور مقابله با شوکی که پتانسیل آسیب رساندن به سیستم را دارا بود (مثبت شدن آزمایش دوپینگ)، شبکه در معرض آسیب جدی قرار گرفت، اما از طریق فعال‌سازی پیوندهای شبکه تاریک [خاصیت ارتجاعی]، سیستم توانست بدون استفاده از قابلیت تطبیقی خود، زنده بماند و کماکان مخفیانه زیست کند. در این اتفاق، پیوندهای بین و درون شبکه‌ها را می‌توان در طول دوره عدم اطمینان / شوک مشاهده کرد. جایی‌که در هنگام شوک احتمالی، بلافاصله یک گروه منتخب در داخل شبکه با فعال کردن روابط با شبکه‌های هم‌تراز، به مقابله با شوک می‌پردازد. شبکه‌ی آرمسترانگ، در مواقع آسیب‌پذیری بدون نیاز به تطبیق، کشش فوق‌العاده‌ای از خود نشان داد. این روش‌ها منجر به ایجاد یک شبکه‌ی تاریک (دوپینگ) منعطف در طول ۱۱ سال شد. این شبکه‌ی مخوف با حفظ مؤثر پنهان‌کاری خود، موقعیتی قوی و انعطاف‌پذیر را شکل داد. به این صورت که با خاموش نگه داشتن پیوندهای شبکه و فعال کردن آن‌ها در مواقع آسیب‌پذیری، موفق به گذر از چالش‌های به وجود آمده می‌شد. (۶).

فروپاشی از درون: فلویید لندیس^۶ زمانی یکی از اعضای کلیدی تیم آرمسترانگ بود. لندیس که در چندین نوبت به استفاده از مواد ممنوعه محکوم شده بود، از بسیاری از مسابقات تعلیق شده بود. با توجه به این تعلیق‌ها، حضور او در تیم بسیار خطرناک تلقی می‌شد، به همین دلیل او را از

دوپینگ یک ورزشکار، یا تباری بین دو ورزشکار شاید جستجوی انگیزه‌های فردی تا حدودی قانع کننده باشد (۳۵). اما با افشای برخی از موارد فساد گسترده در سطوح حاکمیتی و رقابتی ورزش، مانند دوپینگ سیستماتیک در بین ورزشکاران یک کشور، اعطای مسئله‌دار حق میزبانی رقابت‌های بزرگ ورزشی از طرف نهادهای حاکمیت بین‌المللی ورزش و یا تباری در سطوح رقابت‌های لیگ‌های معتبر، جهت‌گیری بررسی دلایل و چگونگی وقوع فساد را به سمت نقش فساد شبکه‌ای در ورزش سوق داده است (۲۷).

جدا از تقسیم‌بندی‌های فساد ورزشی، رویکرد مهم دیگری که در ارتباط با شبکه‌های فساد در ورزش وجود دارد، درجه‌ی تاب‌آوری آن‌ها در مواجهه با شوک‌های بیرونی و درونی است که سه حالت را شامل می‌شود: نخست، یک شبکه‌ی منعطف با عملکردی قوی که در آن سیستم با وجود شوک، به کار خود ادامه می‌دهد. دوم، یک شبکه ارتجاعی با قابلیت بازگشت‌پذیری است که در آن سیستم تحت تأثیر شوک‌ها قرار می‌گیرد اما قادر است در فرایند تبدیل، تشکیلات خود را بازیابی کند. و سوم، به ناتوانی شبکه در بازیابی سیستم خود پس از تأثیر شوک‌های بیرونی اشاره دارد (۴).

نمونه‌ای از این شبکه‌های منعطف را می‌توان در شبکه‌ی دوپینگ لانس آرمسترانگ^۱، (دوچرخه‌سوار سرشناس آمریکایی) و هم تیمی‌هایش یافت. سال ۱۹۹۹ در توردوفرانس، به تیم دوچرخه‌سواری «یو. اس. پوستانل»^۲ اطلاع داده شد که یافته‌های آزمایشگاهی، مواردی از کورتیکواستروئید را در نمونه‌های خون آرمسترانگ مشاهده کرده است. آرمسترانگ مجوز پزشکی برای استفاده از این داروی افزایش دهنده عملکرد را نداشت. آرمسترانگ و همکاران کلیدی‌اش، (پزشک تیمش: لوئیس گارسیا^۳ دل مورال و مدیر تیم: یوهان بروینیل^۴) با ارائه نسخه‌ای پزشکی که ادعا می‌کرد این دارو برای درمان زخم‌های زین استفاده می‌شود، به اتهام خود پاسخ دادند (۶، ۱۶، ۵۰، ۵۴).

1. Lance Armstrong
2. USPS Team
3. Luis Garcia
4. Johan Bruyneel

5. WADA
6. Floyd Landis

شده از فساد در ورزش مورد توجه رسانه‌ها قرار دارد و با واکنش افکار عمومی و مقامات ذیربط همراه بوده است. به طور مثال در سال ۲۰۱۲، یک کمیته ویژه پارلمان اتحادیه اروپا در زمینه «جنایت سازمان یافته، فساد و پولشویی» خاطرنشان کرده است که تقلب در ورزش به دلیل درآمدهای نسبتاً زیاد و مجازات کم برای جرایم سازمان یافته جذابیت دارد و سازمان‌های جنایی نفوذ عمیقی در ورزش فوتبال داشته‌اند (۲۳). در پژوهش‌های گذشته بیشتر تمرکز محققان بر سطوح خرد (زیرسیستم‌های فردی) و کلان (بسترهای فرهنگی-اجتماعی) بوده است (۵۹، ۴۴، ۳۹، ۲۱)، و کمتر سطح میانی (جایی که مبادلات اجتماعی و فساد شبکه‌ای رخ می‌دهد) مورد توجه قرار گرفته است. در معدود تحقیقاتی هم که در این سطح صورت گرفته (۱، ۹، ۲۸، ۴۹، ۵۵، ۳۳، ۳۰). تحلیل شاخص‌های فساد شبکه‌ای به ویژه در ورزش مغفول مانده است و درک مناسبی نسبت به آن وجود ندارد؛ در ایران نیز برخی از محققان دلایل فساد ورزشی را از منظر اداری (۲۹)، برخی بازنمایی رسانه‌ای (۴۲، ۵۷) مورد تحلیل قرار داده اما مطالعه‌ای که به موضوع فساد شبکه‌ای در ورزش پرداخته باشد یافت نشد. بنابراین تحقیق حاضر، در پی آن است تا با تحلیل فساد شبکه‌ای با استفاده از روش دلفی فازی، شاخص‌های اصلی آن را در ورزش تشخیص، تبیین و اولویت بندی کند.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر روش پژوهش و گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع پیمایشی، از نظر ماهیت اکتشافی، از لحاظ زمانی مقطعی، از لحاظ میزان ژرفایی ژرفانگر و از نوع اکتشافی بود. در این پژوهش برای بومی‌سازی عوامل و کارکردهای فساد شبکه‌ای و رسیدن به فهرست مورد توافق خبرگان تحقیق، از روش دلفی فازی استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۸ نفر از اساتید دانشگاه (که در زمینه فساد ورزشی پژوهش داشته‌اند) می‌باشد. برای پاسخگویی به پرسشنامه از روش دلفی با طیف مثلثی استفاده شد. گام‌های روش دلفی فازی عبارتند از:

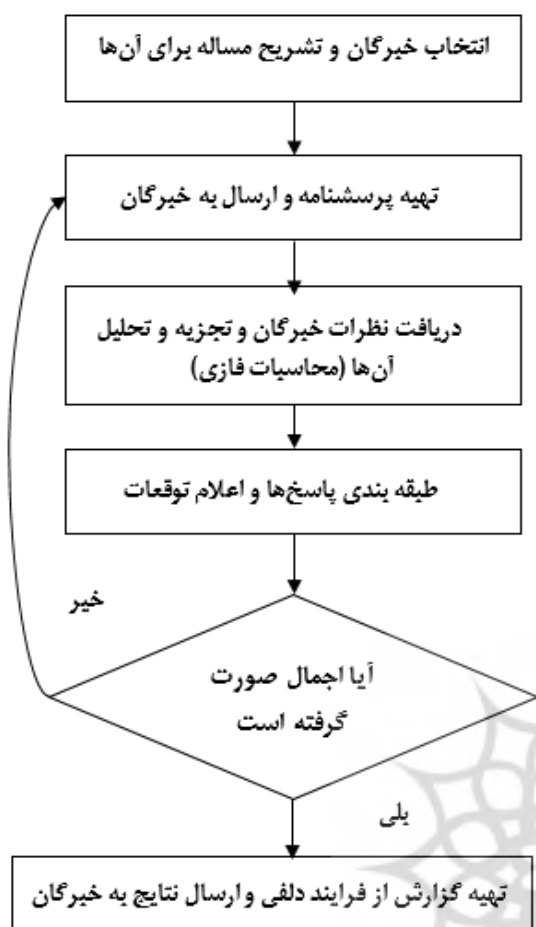
(۱) شناسایی شاخص‌های پژوهش با استفاده از مرور جامع مبانی نظری پژوهش.

(۲) جمع‌آوری نظرهای متخصصان تصمیم گیرنده: در این

تیم کنار زدند. فلویید لندیس برای انتقام، نامه‌ای تهیه کرد که در آن رژیم دوپینگی که توسط آرمسترانگ و هم تیمی‌هایش انجام می‌شد را به تفصیل برملا کرد. این نامه بسیار مفصل بود و نهادهای اصلی شبکه و نقش و عملکرد اعضای مختلف در شبکه را توضیح می‌داد و اساس تحقیقات سازمان ضد دوپینگ آمریکا، را تشکیل داد و منجر به گزارش تخلفات آرمسترانگ شد (۶).

ناتوانی شبکه در مقابله با شوک‌های درون‌زا؛ در شبکه‌های اجتماعی استدلال شده است که شبکه‌های بدون مقیاس، درجه بالایی از استحکام را نشان می‌دهند، اما در برابر حمله عمده توسط یک بازیگر آگاه به هیچ عنوان انعطاف‌پذیر نیستند (۲). دلیل این امر این است که چنین بازیگر آگاهی می‌تواند بازیگران کلیدی را پیدا کند که حذف آنها تأثیر عمده‌ای بر کاهش انسجام شبکه دارد (۷). بنابراین چنین شوک درون‌زایی می‌تواند آسیب جبران ناپذیری به انعطاف‌پذیری شبکه وارد کند. در شبکه‌های تاریک، که به صورت مخفیانه عمل می‌کنند، چنین بازیگر آگاه نقش مهم تری ایفا می‌کند. توانایی شناسایی گره‌های کلیدی در یک شبکه تاریک بدون اطلاعات داخلی، برای محققین مشکل ایجاد می‌کند. با این حال، بازیگران آگاه این توانایی را دارند که این عناصر و فعالیت‌های حیاتی شبکه تاریک را روشن و افشا کنند. در بررسی شبکه دوپینگ تیم آرمسترانگ، می‌توانیم ببینیم که یک شوک خارجی (گزارش یوسادا) در نهایت علت اختلال و متعاقب آن بی‌ثباتی انعطاف‌پذیری شبکه بوده است. لندیس (یک نیروی درون‌زا) گره‌ها، رویدادهای کلیدی را شناسایی کرد و فعالیت‌های ممنوعه شبکه مخفی را برای محققان یوسادا روشن کرد. با وجود اینکه بازیگر آگاه (لندیس) قادر به ایجاد یک اثر دومینویی بود که منجر به اختلال در شبکه شد، این نهادهای حاکم و سازمان‌های مجری قانون بودند که از اختیارات لازم برای اقدام برخوردار بودند. این شوک برون‌زا تأثیر مخربی بر انعطاف‌پذیری شبکه داشت (۶).

هر چند موارد افشا شده از فساد در ورزش را به قله کوه یخی تشبیه می‌شود (۲۴). با این حال موارد کشف

شکل ۱. الگوریتم اجرای روش دلفی فازی

گام بعد از شناسایی معیارهای زنجیره تامین، گروه تصمیم‌گیری متشکل از خبرگان مرتبط با موضوع پژوهش تشکیل شده و پرسشنامه‌ها به منظور تعیین مرتبط بودن شاخص‌های شناسایی شده با موضوع اصلی پژوهش و غربالگری برای آن‌ها ارسال می‌شود.

۳) تایید و غربالگری شاخص‌ها: این کار از طریق مقایسه مقدار ارزش اکتسابی هر شاخص با مقدار آستانه $\bar{G}$ صورت می‌پذیرد. مقدار آستانه با استنباط ذهنی تصمیم‌گیرنده معین می‌شود و مستقیماً بر روی تعداد عواملی که غربال می‌شوند تاثیر خواهد داشت هیچ راه ساده و قانونی برای تعیین مقدار آستانه وجود ندارد. در این پژوهش با توجه به تعداد عوامل و نظرات خبرگان مقدار 0.7 به عنوان مقدار آستانه در نظر گرفته شده است. برای این کار ابتدا باید مقادیر فازی مثلثی نظرات خبرگان محاسبه شده سپس برای محاسبه میانگین نظرات n پاسخ دهنده، میانگین فازی آن‌ها محاسبه شود (۱۹).

۴) مرحله اجماع و اتمام دلفی فازی: در این مرحله چنانچه اختلاف میانگین دو راند متوالی دلفی فازی از 0.1 کمتر باشد دلفی فازی به اتمام می‌رسد (۴۴). الگوریتم کلی روش دلفی فازی در شکل شماره ۱ نشان داده شده است.

یافته های تحقیق

پرسشنامه مرحله نخست نظرسنجی برای بدست آوردن میانگین فازی از روابط ۲، ۳ و ۴ و همچنین فازی زدائی استفاده شده است.

بر اساس مطالعه ادبیات و مرور جامع مبانی نظری پژوهش، ۱۲ عامل شناسایی گردید. پرسشنامه‌ای جهت ارائه به خبرگان طراحی شد. پس از دریافت پاسخ‌های

جدول ۱. میانگین دیدگاه‌های خبرگان حاصل از نظرسنجی راند اول

میانگین فازی	میانگین فازی	میانگین فازی	میانگین فازی	معیارهای پیشنهادی	ردیف
۰.۸۷	۰.۶۸	۰.۹۳	۱	تشکیل شبکه‌های فساد در ورزش موجب «افزایش قدرت» برای ارتکاب فساد می‌شود.	۱
۰.۸۹	۰.۷۱	۰.۹۶	۱	فساد شبکه محور از «تنوع مهارت و تخصص» اعضای خود برخوردار است.	۲
۰.۸۱	۰.۶۰	۰.۸۵	۱	شبکه‌های فساد روند «قانونی‌سازی» فعالیت‌های مفسدانه و رانتجویی را تسهیل می‌کنند.	۳
۰.۷۷	۰.۵۴	۰.۷۹	۱	تشکیل شبکه فساد، منجر به کشف «حفره‌های قانونی-ساختاری» برای مقاصد مفسدانه می‌شود.	۴
۰.۷۷	۰.۵۳	۰.۷۸	۱	فساد شبکه‌ای موجب «نفوذ و دسترسی» بیشتر به منابع می‌شود.	۵
۰.۷۷	۰.۵۳	۰.۷۸	۱	فساد شبکه‌ای موجب «کاهش هزینه مبادلات» می‌شود.	۶
۰.۷۵	۰.۵۰	۰.۷۵	۱	فساد شبکه‌ای «سرعت مبادلات» فساد را بیشتر می‌کند.	۷
۰.۷۳	۰.۴۹	۰.۷۴	۰.۹۷	فساد شبکه‌ای رانت و منافع حاصل از آن را در «انحصار» گروه‌های خاص قرار می‌دهد.	۸
۰.۷۶	۰.۵۱	۰.۷۶	۱	در شبکه‌های فساد، افراد عضو «اعتماد» بیشتری به یکدیگر دارند.	۹
۰.۷۸	۰.۵۴	۰.۷۹	۱	شبکه‌های فساد میتوانند باعث «خاموش سازی» افراد یا بخش‌های نظارتی شوند.	۱۰
۰.۷۷	۰.۵۳	۰.۷۸	۱	فساد شبکه‌ای موجب «کاهش ریسک» می‌شود	۱۱
۰.۷۵	۰.۵۰	۰.۷۵	۱	«پنهان سازی» اقدامات مفسدانه در فساد شبکه‌ای بیشتر می‌شود.	۱۲

همراه با نقطه نظر قبلی هر فرد و میزان اختلاف آن‌ها با دیدگاه سایر خبرگان (میانگین فازی زدائی شده)، مجدداً به اعضای گروه خبره ارسال گردید. درجدول شماره ۲ نمونه‌ای از نحوه نظرسنجی در این مرحله ارائه شده است.

میانگین قطعی بدست آمده در جدول ۱ نشان دهنده شدت موافقت خبرگان با هرکدام از مولفه‌های پژوهش می‌باشد. مرحله دوم نظرسنجی، «راند دوم» : در مرحله دوم پرسشنامه دیگری مشابه جدول ۲ تهیه گردید. در این پرسشنامه گزینه‌های پیشنهادی

جدول ۲. نمونه پرسشنامه ارسالی به خبرگان در مرحله دوم

شاخص‌ها	میانگین کل نظرات خبرگان مرحله قبل	میزان موافقت			
		کم	کم	متوسط	زیاد
۱ تشکیل شبکه‌های فساد در ورزش موجب «افزایش قدرت» برای ارتکاب فساد می‌شود.	۰.۸۷				
۲ فساد شبکه محور از «تنوع مهارت و تخصص» اعضای خود برخوردار است.	۰.۸۹				
۳ شبکه‌های فساد روند «قانونی‌سازی» فعالیت‌های مفسدانه و رانتجویی را تسهیل می‌کنند.	۰.۸۱				
۴ تشکیل شبکه فساد، منجر به کشف «حفره‌های قانونی و ساختاری» برای مقاصد مفسدانه می‌شود.	۰.۷۷				
۵ فساد شبکه‌ای موجب «نفوذ و دسترسی» بیشتر به منابع می‌شود.	۰.۷۷				
۶ فساد شبکه‌ای موجب «کاهش هزینه مبادلات» می‌شود.	۰.۷۷				
۷ فساد شبکه‌ای «سرعت مبادلات» فساد را بیشتر می‌کند.	۰.۷۵				
۸ فساد شبکه‌ای رانت و منافع حاصل از آن را در «انحصار» گروه‌های خاص قرار می‌دهد.	۰.۷۳				
۹ در شبکه‌های فساد، افراد عضو «اعتماد» بیشتری به یکدیگر دارند.	۰.۷۶				
۱۰ شبکه‌های فساد میتوانند باعث «خاموش سازی» افراد یا بخش‌های نظارتی شوند.	۰.۷۸				
۱۱ فساد شبکه‌ای موجب «کاهش ریسک» می‌شود.	۰.۷۷				
۱۲ «پنهان سازی» اقدامات مفسدانه در فساد شبکه‌ای بیشتر می‌شود.	۰.۷۵				

در مرحله دوم اعضای گروه خبره با توجه به نقطه نظرات سایر اعضای گروه مجدداً به سوالات ارائه شده پاسخ داده‌اند که میانگین فازی نتایج شمارش پاسخ‌های ارائه شده در مرحله دوم همچون مرحله اول با استفاده از فرمول‌های ۲ تا ۵ محاسبه و در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. میانگین دیدگاه‌های خبرگان حاصل از نظرسنجی راند دوم

معیارهای پیشنهادی	میانگین فازی				فازی زدایی
۱ تشکیل شبکه‌های فساد در ورزش موجب «افزایش قدرت» برای ارتکاب فساد می‌شود.	۱	۰.۹۴	۰.۶۹	۰.۸۸	
۲ فساد شبکه محور از «تنوع مهارت و تخصص» اعضای خود برخوردار است.	۱	۰.۹۷	۰.۷۲	۰.۹۰	
۳ شبکه‌های فساد روند «قانونی‌سازی» فعالیت‌های مفسدانه و رانتجویی را تسهیل می‌کنند.	۱	۰.۸۹	۰.۶۴	۰.۸۴	
۴ تشکیل شبکه فساد، منجر به کشف «حفره‌های قانونی» برای مقاصد مفسدانه می‌شود.	۱	۰.۷۹	۰.۵۴	۰.۷۸	

۰.۷۸	۰.۵۴	۰.۷۹	۱	فساد شبکه‌ای موجب « نفوذ و دسترسی» بیشتر به منابع می‌شود.
۰.۷۸	۰.۵۴	۰.۷۹	۱	فساد شبکه‌ای موجب «کاهش هزینه مبادلات» می‌شود.
۰.۷۷	۰.۵۳	۰.۷۸	۱	فساد شبکه‌ای «سرعت مبادلات» فساد را بیشتر می‌کند.
۰.۷۴	۰.۵۰	۰.۷۵	۰.۹۷	فساد شبکه‌ای رانت و منافع حاصل از آن را در « انحصار» گروه‌های خاص قرار می‌دهد.
۰.۷۶	۰.۵۱	۰.۷۶	۱	در شبکه های فساد، افراد عضو « اعتماد» بیشتری به یکدیگر دارند.
۰.۷۸	۰.۵۴	۰.۷۹	۱	شبکه‌های فساد میتوانند باعث «خاموش سازی» افراد یا بخش‌های نظارتی شوند.
۰.۷۸	۰.۵۴	۰.۷۹	۱	فساد شبکه ای موجب «کاهش ریسک» می‌شود
۰.۷۵	۰.۵۰	۰.۷۵	۱	«پنهان سازی» اقدامات مفسدانه در فساد شبکه‌ای بیشتر می‌شود.

صورت فرایند نظرسنجی متوقف می‌شود (چانگ و لین، ۲۰۰۲). این اختلاف میانگین بین مرحله اول و دوم در جدول زیر آورده شده است.

با توجه به دیدگاه‌های ارائه شده در مرحله اول و مقایسه آن با نتایج این مرحله، در صورتی که اختلاف بین دو مرحله کمتر از حد آستانه خیلی کم (۰/۱) باشد در این

جدول ۴. میزان اختلاف دیدگاه خبرگان در نظرسنجی مرحله اول و دوم

مؤلفه ها	مرحله ۱	مرحله ۲	اختلاف مرحله ۱ و ۲
۱ تشکیل شبکه‌های فساد در ورزش موجب « افزایش قدرت» برای ارتکاب فساد می‌شود.	۰.۸۷	۰.۸۸	-۰.۰۱
۲ فساد شبکه محور از « تنوع مهارت و تخصص» اعضای خود برخوردار است.	۰.۸۹	۰.۹۰	-۰.۰۱
۳ شبکه‌های فساد روند « قانونی‌سازی» فعالیت‌های مفسدانه و رانتجویی را تسهیل می‌کنند.	۰.۸۱	۰.۸۴	-۰.۰۳
۴ تشکیل شبکه فساد، منجر به کشف «حفره‌های قانونی» برای مقاصد مفسدانه می‌شود.	۰.۷۷	۰.۷۸	-۰.۰۱
۵ فساد شبکه‌ای موجب « نفوذ و دسترسی» بیشتر به منابع می‌شود.	۰.۷۷	۰.۷۸	-۰.۰۱
۶ فساد شبکه‌ای موجب «کاهش هزینه مبادلات» می‌شود.	۰.۷۷	۰.۷۸	-۰.۰۱
۷ فساد شبکه‌ای «سرعت مبادلات» فساد را بیشتر می‌کند.	۰.۷۵	۰.۷۷	-۰.۰۲
۸ فساد شبکه‌ای رانت و منافع حاصل از آن را در « انحصار» گروه‌های خاص قرار می‌دهد.	۰.۷۳	۰.۷۴	-۰.۰۱
۹ در شبکه های فساد، افراد عضو « اعتماد» بیشتری به یکدیگر دارند.	۰.۷۶	۰.۷۶	۰
۱۰ شبکه‌های فساد میتوانند باعث «خاموش سازی» افراد یا بخش‌های نظارتی شوند.	۰.۷۸	۰.۷۸	۰
۱۱ فساد شبکه ای موجب «کاهش ریسک» می‌شود	۰.۷۷	۰.۷۷	۰
۱۲ «پنهان سازی» اقدامات مفسدانه در فساد شبکه‌ای بیشتر می‌شود.	۰.۷۵	۰.۷۵	۰

اختلاف نظر قابل ملاحظه‌ای در بین آن‌ها وجود ندارد. با توجه به اینکه دو راند مورد نظر صاحب‌نظران به اجماع رسیده بودند، لذا به ادامه فرایند دلفی فازی پرداخته نشد و در راند دوم به اتمام رسید.

همانگونه که جدول ۴ نشان می‌دهد در تمامی گویه‌ها صاحب‌نظران به وحدت نظر رسیده‌اند و میزان اختلاف نظر در مراحل اول و دوم کمتر از حد آستانه خیلی کم (۰/۱) بوده، این مطلب بیان‌کننده این نکته است که اعضای گروه خبره با همه مؤلفه‌های اشاره شده موافق بوده‌اند و

بحث و نتیجه‌گیری

ورزش با استفاده از رویکرد دلفی فازی بود؛ دور نخست، شاخص‌هایی که در قالب ادبیات نظری، مورد

هدف نهایی این پژوهش تحلیل فساد شبکه‌ای در

در آن در قبال عقد قراردادهای درخواست رشوه می‌شود. بدیهی است که در چنین شرایطی ملاک در تعیین طرف عرضه در زنجیره تامین نه انتخاب بهترین گزینه‌ها بلکه بالاترین پیشنهادها رشوه و اخذ بیشترین پورسانت خواهد بود.

ب) افزایش اعتماد درون شبکه‌ها: در توضیح این یافته نیز باید توجه داشت که سه جریان اصلی در نظریه پردازی سرمایه اجتماعی شامل سطح فردی، سطح سازمانی و بین سازمانی وجود دارد. با توجه به این سطوح و همچنین در نظر گرفتن ابعاد سرمایه اجتماعی یعنی بعد رابطه (اعتماد)، شناختی (روایت‌های مشترک) و ساختاری (پیوند و پیکربندی شبکه‌ای) شبکه‌ها با پیش رابطه مبتنی بر عنصر اعتماد متقابل آغاز شده، سپس در چارچوب همکاری و برقراری روابط مستقیم و یا غیر مستقیم گسترش یافته و از مسیر روابط تعریف شده در شبکه‌ها انتقال و استخراج منابع صورت می‌گیرد (۵۲).

ج) افزایش قدرت: با شکل‌گیری شبکه‌های فساد، بسترهای لازم برای کسب و افزایش قدرت فراهم می‌شود؛ چنین پیامدی زمینه‌های ارتکاب فساد را دوجندان می‌کند. در حالی که ادبیات نوظهور، فساد را از نظر دسترسی به قدرت و در نتیجه استخراج منابع عمومی برای مقاصد شخصی مورد توجه قرار می‌دهد، در جامعه شناسی رابطه‌ای، تاکید بر آن است که قدرت به عنوان توانایی برای دستیابی به اهداف یا تحت تأثیر قرار دادن دیگران، لزوماً ریشه در ویژگی‌های شخصی یا خصوصیات ذاتی افراد ندارد بلکه می‌تواند در موقعیت‌های ساختاری و در قالب شبکه‌های روابط تعیین گردد (۵۳، ۵۵).

د) نفوذ و دسترسی بیشتر به منابع: واژه ائتلاف برای تدارک فساد^۱ در توضیح شرایطی بکار برده می‌شود که در آن کارآفرینان فساد یا رهبران شبکه‌های فاسد با شناسایی فرصت‌ها، منابع لازم (دانش فنی، نفوذ و دسترسی) را جمع‌آوری کرده و تعهدات و مزایایی را به اعضای شبکه اختصاص می‌دهند (۳۱). یک نمونه از مصادیق دسترسی، نفوذ عمیق سازمان‌های جنایی در ورزش فوتبال است؛ جایی که در پرونده بوخوم^۲ که در سال ۲۰۱۱ در دادگاهی در آلمان مورد بررسی قرار داشت. نتایج بررسی‌های

شناسایی قرار گرفته بود (۱۲ شاخص)، در منظر خبرگان جامعه‌ی آماری قرار گرفت و پیامد آن در دور دوم، مشخص کرد که بیشترین توافق نظر خبرگان درباره‌ی فساد شبکه‌ای به شاخص «تنوع مهارت و تخصص اعضا» اختصاص دارد و کمترین توافق نظر به معیار «انحصار» تعلق داشت.

در مرحله دوم اعضای گروه خبره با توجه به نقطه نظرات سایر اعضای گروه مجدداً به سوالات ارائه شده پاسخ داده‌اند که میانگین فازی نتایج نشان داد که در تمامی گویه‌ها صاحب‌نظران به وحدت نظر رسیدند و میزان اختلاف نظر در مراحل اول و دوم کمتر از حد آستانه «خیلی کم» (۰/۱) بود، که نشان می‌دهد اعضای گروه خبره با همه مولفه‌ها موافق بودند و اختلاف نظر قابل ملاحظه‌ای در بین آنها وجود نداشت. با توجه به اینکه دو راند مورد نظر صاحب‌نظران به اجماع رسیده بودند، لذا به ادامه فرایند دلفی فازی پرداخته نشد و در راند دوم به اتمام رسید. با توجه به نظرات خبرگان تحقیق، مهارت‌های تکمیلی، افزایش قدرت و قانونی‌سازی، بیش از سایر شاخص‌ها در تشکیلات فساد شبکه‌ای قابلیت بروز می‌یابند. در ادامه هر یک از ۱۲ شاخص فساد شبکه‌ای را بررسی می‌کنیم:

الف) کشف حفره های ساختاری-قانونی: تشکیل شبکه ضمن کشف مناطق خاکستری (ابهام قانونی و حفره‌های ساختاری) منابع عملکردی لازم برای دستیابی به اهداف غیرقانونی را به صورت پنهان و ارزان فراهم می‌کند. وجود حفره‌های ساختاری و ابهامات قانونی محل شکل‌گیری شبکه‌هایی از فساد خواهد شد (۳۳). این نوع از شبکه‌سازی در فساد معمولاً با بهره‌گیری از عدم تقارن قدرت در مناسبات ساختاری و برقراری روابط مبتنی بر حامی پروری، مقاصد خود و شرکایشان را تامین می‌کنند (۳۴). در این پدیده، ابهامات قانونی و حفره‌های قابل نفوذ ساختاری توسط اعضا شبکه‌ها اعم از کارآفرینان، سیاستمداران، متخصصان و مقامات دولتی شناسایی شده و اغلب توسط نهادهای غیررسمی برای مبادلات فساد تنظیم می‌شود (۱۵). مثال در این مورد را می‌توان در جایی دید که اعضای شبکه اقدام به تنظیم قراردادهایی می‌کنند که اساساً وجود خارجی ندارند و یا تصمیم‌گیری‌هایی که برخی از مواقع در تامین منابع (به طور مثال در ورزش خرید بازیکن یا استخدام کادر مربیگری) صورت می‌گیرد و

1. Corrupt procurement coalition
2. Bochum Case

بخش پیرامونی برخوردار باشد (۲۰). به همین دلیل هسته های اصلی در تناسب با اهداف مورد نظر برای تبادل فساد می‌توانند شکل انعطاف‌پذیری به سطح پیرامونی و به عبارت دیگر بازیگران دخیل در عملیات اجرایی خود بدهند. این موضوع به طور معمول با پیشنهاد و پرداخت رشوه به افراد شناسایی شده و موثر در اقدامات فساد با بهره‌گیری از افراد واسطه و دلال‌ها صورت می‌گیرد (۳۲). به طور مثال در رقابت های ورزش شواهد موجود نشان داده است که باندهای تبهکار بسته به موضوع مورد شرط بندی مانند برد و باخت، تعداد گل‌ها یا کارت‌های جریمه استفاده شده در یک رقابت از طریق واسطه‌ها و در ازای پرداخت رشوه به داوران، بازیکنان خاص، کل اعضاء یک تیم یا هر دو تیم، مدیران تیم‌ها، کادر فنی یا حتی کارکنان تاسیسات ورزشگاه‌ها مقاصد خود را در دستکاری یک رقابت اجرایی می‌کنند (۲۵).

ح) خاموش سازی: شبکه‌های فساد می‌توانند به راحتی باعث خاموش‌سازی افراد یا بخش‌های نظارتی شوند. (۴۳)، ۳۱، ۴۰، ۴۵) نمونه ای از این مورد را می‌توان در ت تشکیلات شبکه‌ی دوپینگ لانس آرمسترانگ، (دوچرخه‌سوار سرشناس آمریکایی) و هم‌تیمی‌هایش در مسابقات توردوفرانس ۱۹۹۹ یافت. شبکه دوپینگ آرمسترانگ با ایجاد یک رابطه‌ی قوی با بدنه حاکم، توانست با حفظ مؤثر پنهان کاری‌های خود، موقعیتی قوی و انعطاف پذیر را شکل دهد. به این صورت که با «خاموش» نگه داشتن پیوندهای شبکه و فعال کردن آن-ها در مواقع آسیب‌پذیری، موفق به گذر از چالش‌های به وجود آمده در طول ۱۱ سال شود (۶). یکی دیگر از بخش‌هایی که در این زمینه در ورزش نمود پیدا کرده، رسانه‌های ورزشی است، باوجود نقش مهمی که رسانه‌ها می‌توانند در مقابله با فساد ورزشی ایفا کنند، چالش‌هایی به دلیل کمبود منابع یا فشارهای بیرونی ممکن است ایجاد شود که به طور بالقوه مانع از نقش رسانه‌ها شده و در نهایت آنها را از بازنمایی گزارشات مفسدانه در ورزش باز دارد. (۴۰)،

ز) پنهان سازی (استتار) اقدامات مفسدانه: شرط تداوم عمر شبکه‌های فاسد، برای پیشبرد مقاصد خود، مخفی ماندن فعالیت‌ها، روندها و هویت افراد درگیر است. از این رو مبارزه با فساد مقابله با فساد به خاطر ماهیت پنهان آن دشوار است. نمونه این اتفاق در ورزش را می‌توان در

قضایی در آن پرونده نشان داد بیش از ۵۰ نفر به شکل شبکه‌ای، ۳۲۰ مسابقه فوتبال را در ۱۳ کشور از جمله ۹ کشور اروپایی برای شرط‌بندی دستکاری کرده بودند در حالی که سر حلقه این باند یک اپراتور آسیایی تبار بود (۳).

۵) کاهش هزینه مبادلات: از دیگر محرک مورد توجه کاهش هزینه مبادلات فساد از طریق شبکه است. میزان هزینه مبادله از ترکیب دو عنصر یعنی هزینه‌های مربوط به هماهنگی و همچنین مخاطرات مربوط به معاملات برآورد می‌شود (۵). بنابراین بازیگران در فعالیت‌های قانونی و غیر قانونی همواره با این هزینه‌ها مواجه هستند. اما در معاملات فساد این هزینه‌ها با معاملات قانونی متفاوت است زیرا از یک سو نیاز به استتار فعالیت وجود دارد و از سوی دیگر شرکای چنین معاملاتی به اطلاعات بالقوه مخرب یکدیگر می‌رسند (۳۸). از این‌رو وجود اعتماد با توجه به شناخت قبلی، ایجاد انحصار به منظور ممانعت از ورود افراد و گروه‌های بالقوه خطرناک در افشای معاملات و همچنین استفاده از مجاری چند لایه برای نامشخص کردن مسیر اصلی تبادلات در بکارگیری واسطه‌های معتمد، روش‌هایی است که معمولاً در فعالیت‌های شبکه‌ای مورد استفاده است.

و) تنوع مهارت و تخصص اعضاء: شبکه‌های فساد علاوه بر فرصت‌سازی برای دسترسی به منابع (گاوه‌های شیرده)، به بازیگران ماهر و قدرتمندی که استخراج منابع به نفع منافع شخصی (شیر دوشی) را مدیریت و کنترل کنند نیاز دارند. چنین افرادی معمولاً علاوه بر دانش فنی و مهارت-های لازم از هوش هیجانی بالایی نیز برخوردارند (۴۳). اساساً تشکیل هسته اولیه شبکه مبتنی بر توان افزایشی است (۱۱). و در مرحله گسترش نیز انتظار بر آن است که معیار عضوگیری، انتخاب افراد از میان کسانی باشد که یا در نفوذ و دسترسی به منابع دارای موقعیت، مهارت و توانایی لازم باشند و یا به عنوان ضربه‌گیر مخاطرات احتمالی مربوط به کشف مبادلات مفسدانه را کاهش دهند (۵۵). این افراد عمدتاً از میان پرسنل اداری-اجرایی و برخوردار از حق تصمیم و همچنین مسئولان و کارکنان بخش‌های پایش، نظارت و کنترل منابع و رفتارها هدف گیری و انتخاب می‌شوند. البته باید توجه داشت که در تشابه با باندهای جرایم سازمان یافته، هر شبکه فساد می‌تواند از دو سطح تشکیلاتی یعنی هسته اصلی و

خودش دوباره بتواند کاندید آن پست شود (۴۱). و یا در بخش استخراج منابع عمومی برای سودجویی محققان شواهدی از تصویب قوانین به نفع شبکه‌های زمین‌خوار در کشورهایی مانند پرو و برزیل ارائه داده‌اند (۳۶، ۳۷). در مرحله اجرای قانون نیز شبکه‌ها معمولاً با عضوگیری از میان افراد متبحر در حوزه‌های حقوقی و آشنا با ابهام‌های قانونی و یا شیوه‌های دور زدن قانون از مسیر سازو کارهای قضایی به فعالیت‌های مفسدانه خود پوشش قانونی می‌دهند. بنابر این ممکن است اعضاء مرتبط با بخش‌های پایش و نظارت و یا افراد عضو کمیته‌های انتظامی و قضایی در برابر پیشنهادهای اغوا کننده به عضویت شبکه‌های فساد درآمده یا به طور موردی مشکلات حقوقی شبکه را حل و فصل کنند (۳۳، ۳۴، ۳۵). **ک) کاهش ریسک:** شواهد نشان می‌دهد شبکه‌های فساد برای دستیابی به منابع و فرصت‌های بیشتر اغلب تمایل به گسترش منطقه خاکستری (حوزه فعالیت) و اتصال با نهادهای دیگر دارند. البته این موضوع علاوه بر افزودن منافع قابل دسترسی، شبکه‌ها را با مشکلات هماهنگ سازی و در معرض مخاطرات کشف شدن قرار می‌دهد (۵۵). یکی از راه کارهای حل این مشکل استفاده از موسسات کارگزاری و دلالتان است. کارگزاری فرآیند اتصال بازیگران برای تسهیل دسترسی به منابع ارزشمند تلقی می‌شود. از این رو، کارگزاران با ایجاد ارتباطات و پیوندهای لازم بین گره‌ها یا خوشه‌ها و همچنین انتقال اطلاعات، هنجارها و منابع شبکه‌ها را تقویت می‌کنند و اقدامات آن‌ها به کاهش هزینه و ریسک مبادلات، تأمین سرمایه اجتماعی و اعتماد متقابل کمک می‌کند (۱۴).

ل) انحصار گروه‌های خاص: ایجاد انحصار اساساً به منظور ممانعت از ورود افراد و گروه‌های بالقوه خطرناک در افشای معاملات فاسد صورت می‌گیرد نمونه‌ای از پدیده انحصار را میتوان در نهادهای حاکمیتی ورزش ملاحظه کرد. در چنین شرایطی برای اینکه یک سازمان حاکمیتی بتواند اثرگذار باشد، باید نقش انحصاری یا بسیار نزدیک به انحصار آن نقش حاکمیتی را داشته باشد. سازمان‌های ورزشی جهانی (GSOs) نهادهای جهانی ورزش و فعالیت‌های مرتبط مرتبط با آن هستند (۲۶). مانند بسیاری از نهادهای حاکمیتی غیردولتی، آنها سازمان‌های غیرانتفاعی هستند، اما تفاوت آنها در این است که توانایی‌های عظیمی برای ایجاد درآمد از طریق رویدادهای

برنامه عملیاتی برای تباری در یک بازی مشاهده کرد. جایی که پرداختی‌های هنگفتی که به بازیگران منتخب برای آن مسابقه ارائه می‌شود، مسیر برقراری تماس با مقامات اصلی، دسترسی به افراد مخالف یعنی بازیکنان، مربیان یا مدیران تیم‌ها کاملاً مستتر می‌ماند؛ همچنین بسته به اهمیت مسابقات از نظر تأثیر نتایج آن‌ها بر وضعیت لیگ، اعضای شبکه به شکل مخفیانه‌ای (به منظور تسهیل دسترسی هرچه سریعتر به افراد حریف به زیر گروه‌هایی تقسیم می‌شوند) (۵۶).

ط) تسریع در مبادلات فساد: در فساد شبکه‌ای به این خاطر که مسیر فساد معمولاً ادغامی از مناسبات افقی-عمودی در شبکه روابط مفسدانه است، سرعت مبادلات فساد بالا می‌رود. این اتفاق بیشتر در شبکه روابط مافوق-زیردست انجام می‌شود. استفاده از موسسات کارگزاری و دلالتان نیز (علاوه بر کاهش هزینه، ریسک مبادلات و تأمین اعتماد متقابل)، برای تسریع و تسهیل دسترسی به منابع ارزشمند فرآیند اتصال بازیگران را میسر می‌سازد. از این رو، کارگزاران با ایجاد ارتباطات و پیوندهای لازم بین گره‌ها یا خوشه‌ها و همچنین انتقال اطلاعات، هنجارها و منابع شبکه‌ها را تقویت می‌کنند (۱۵). بنابرین وجود شبکه‌های فساد موجب رونق دلالتی و فعالیت کارگزاری-های مرتبط با اعمال غیر قانونی شده و به طور متقابلی دلالتان و کارگزاران تبدیل به حلقه‌های اتصال در فساد شبکه‌ای می‌شوند.

ی) قانونی سازی فعالیت‌های مفسدانه: توضیح قانونی-سازی یا به عبارت دیگر مشروعیت دادن به مبادلات مفسدانه به عنوان یکی دیگر از محرک‌های اولیه تشکیل شبکه‌های فساد را می‌توان متمرکز بر دو بعد قانون‌گذاری و اجرای قانون دانست. چراکه به زعم محققان فضای عمل در ارتکاب فساد مابین قانون به عنوان یک متن و قانون به عنوان یک عمل قرار دارد (۳۷). از این رو شبکه-های فساد با نفوذ در دستگاه‌های قانون‌گذاری می‌توانند در تولید قوانین، آیین‌نامه‌ها و قواعدی نقش داشته باشند که یا به فساد مشروعیت می‌دهد و یا زمینه ایجاد رانت را برای آن‌ها فراهم می‌کند (۴۳). به طور مثال در سال ۱۹۸۵، آنتونیو سامارانچ^۱ رییس وقت کمیته بین‌المللی با لابی‌گری سن بازنشستگی را از ۷۵ به ۸۰ سال تغییر داد تا

مشارکت داشته باشد. بسیار مهم است که ابتدا ماهیت و کارکرد شبکه‌ای فساد را درک کنیم، تا با تکیه بر آن، اصلاح و تغییر میسر شود. این پژوهش توانست ده عنصر کلیدی فساد شبکه‌ای را شناسایی کند. عناصری مثل کشف حفره‌های ساختاری قانونی، نفوذ و دسترسی و انحصار (به عنوان محرک‌های اولیه) امکان شناسایی و استخراج منابع را فراهم می‌آورند، از سوی دیگر شاخص‌هایی مثل اعتماد، خاموش‌سازی و پنهان‌سازی، خطرات مربوط به مبادلات را کاهش می‌دهند. به عبارت دیگر با تشکیل شبکه‌ها منافع و سود بیشتر ناشی از فعالیت‌های مفسدانه از دو طریق افزایش منافع و کاهش خطرات فراهم می‌شود. بدیهی است که با درک رفتارهای فساد و بازشناسی پیوندهای بین شبکه‌ای، می‌توان فرایندهای کنترلی و نظارتی را در سراسر مرزهای امکان‌پذیری فساد گسترش داد.

این پژوهش علاوه بر این که می‌تواند مبنای نظری مناسبی برای تحقیقاتی آینده باشد، ابزاری مطلوب برای توسعه‌ی پژوهش‌های مرتبط با فساد شبکه‌ای را فراهم آورده است. افزون بر آن، با دسته‌بندی کارکردهای فساد شبکه‌ای محور در ورزش، مجرای مناسبی برای تبیین این موضوع، پدید آورده است.

ورزشی جهانی دارند. اساسنامه GSO برای تقویت چنین انحصاری با محدود کردن دسترسی به مکانیسم‌های حاکمیتی جایگزین (یعنی دادگاه‌های حقوقی) طراحی شده است. این موضوع نه تنها به حکمرانی بلکه به کنترل نیز اشاره دارد که در نهایت به استثمار هر چه بیشتر حکومت شوندگان کمک می‌کند. یک عامل اصلی در توضیح اینکه چرا این انحصارات حاکمیتی علیرغم جلوه‌های عریان و علنی خود، باقی می‌مانند این است که هزینه‌های ورود سیاسی و اقتصادی به چنین جریانی بسیار بالا است، و به ویژه برای ورود سازمان‌های ورزشی جهانی قدیمی (یعنی آن‌هایی که خود را قبل از قرن بیستم یا در خلال قرن بیستم تأسیس کردند، مثل فیفا). این خاصیت به آنها اجازه داد تا دارایی‌هایی همچون مالکیت جام جهانی را بسازند. برای مثال، علی‌رغم سوابق متعدد فساد داخلی فیفا، به راحتی توسط انجمن‌های ورزشی یا کشورهای مستقل کنار گذاشته نمی‌شوند. چراکه یک انجمن ورزشی ملی که GSO خود را ترک کند، با مجازات طرد شدن از رقابت‌های بین‌المللی در هر سطحی مواجه خواهد شد (۲۶).

در مجموع، این پژوهش تلاشی بود تا فارغ از جنبه‌های منفرد فساد ورزشی، جنبه‌ی نظام‌مند و فراگیر آن که همواره در طول دوره‌های تاریخی، مناطق جغرافیایی، و نظام‌های سیاسی-اقتصادی وجود داشته است را تحلیل کند و در توسعه دانش نظری پیرامون فساد شبکه‌ای

REFERENCE

- [1] Aidt, Toke S. Economic Analysis of Corruption: A Survey. *Economic Journal* 113, 8 (2003): F632-F652.
- [2] Albert, R., Jeong, H., Barbasi, A. Error and attack tolerance of complex networks. *Nature* 406, (2000). 378-382.
- [3] Andreff, W. Complexity Triggered by Economic Globalisation—The Issue of On-Line Betting-Related Match Fixing. *Systems*, (2017). 5(1), 2-18.
- [4] Bakker, R.M., Raab, J., Milward, H.B. A preliminary theory of dark network resilience. *J. Policy Anal. Manag.* (2011). 31 (1), 33-62.
- [5] Basu, G. Concealment, corruption, and evasion: A transaction cost and case analysis of illicit supply chain activity. *Journal of Transportation Security*, (2014). 7(3), 209-226 .
- [6] Bell, Peter, Charlotte Ten Have, and Mark Lauchs. "A case study analysis of a sophisticated sports doping network: Lance Armstrong and the USPS Team." *International Journal of Law, Crime and Justice* 46 (2016): 57-68.

- [7] Borgatti, S.P. The key player problem. In: Breiger, R., Carley, K., Pattison, P. (Eds.), *Dynamic Soc. Network Modeling and Analysis: Workshop Summary and Papers*. National Academy of Sciences Press, Washington, DC, (2003). pp. 241e252.
- [8] Bouzon, M., Govindan, K., Rodriguez, C.M.T. and Campos, L.M. Identification and analysis of reverse logistics barriers using fuzzy Delphi method and AHP. *Resources, Conservation and Recycling*, (2016). 108, pp.182-197.
- [9] Calderón, Diego Javier. " Political Corruption networks: A Review For The Colombia case." *Análisis Político* 31.92 (2018): 180-201.
- [10] Cartier-Bresson, J. Corruption networks, transaction security and illegal social exchange. *Political studies*, (1997). 45(3), 463-476 .
- [11] Castells, M. Network theory| A network theory of power. *International journal of communication*, (2011). 5-15.
- [12] Chappelet, J.-L. Autonomy and governance: Necessary bedfellows in the fight against corruption in sport. *Global corruption report: Sport*, (2016). 16.1-22.
- [13] Cheng, C.H. and Lin, Y. Evaluating the best main battle tank using fuzzy decision theory with linguistic criteria evaluation. *European journal of operational research*,(2002). 142(1), pp.174-186.
- [14] Costa, J. Revealing the networks behind corruption and money laundering schemes: an analysis of the Toledo-Odebrecht case using social network analysis and network ethnograph .(2021). 1-35.
- [15] Costa, J. Networks and illicit associations in corrupt exchanges: representing a gelatinous system in Italy. *Global Crime*, (2017). 18(4), 353374
- [16] Davies, C. Doping in sport: from Lance Armstrong to the AFL and NRL. In: *Papers from the Legal Studies Students' Conference*. Legal Studies Students' Conference, Townsville, QLD, Australia, (2013). 18. April 2013 (Unpublished).
- [17] De Graaf, G., & Huberts, L. W. J. C. Portraying the Nature of Corruption Using an Explorative Case Study Design. *Public Administration Review*. (2008). <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2008.00904>.
- [18] Della, P. D., & Vannucci, D. *The Hidden Order of Corruption: An Institutional Approach*. (2012). Surrey: Ashgate Publishing Limited.
- [19] Dimant, E, & Schulte,T. The nature of corruption: An interdisciplinary perspective. *German Law Journal*, (2016). 17(1), 53-72.
- [20] Diviák, T., Dijkstra, J. K., & Snijders, T. A. Structure, multiplexity, and centrality in a corruption network: the Czech Rath affair. *Trends in organized crime*, (2019). 22(3), 274-297.

- [21] Eberhardt, Adam. "Dialogue with the Eurasian Union on Ukraine-an opportunity or a trap?." Warsaw, OSW Commentary (2014), 154.
- [22] Fazekas, M., & Tóth, I. J. From corruption to state capture: A new analytical framework with empirical applications from Hungary. *Political Research Quarterly*, (2016). 69 (2). 320-334.
- [23] Feltes, T. Match fixing in western Europe. In *Match-Fixing in International Sports*. (2013). pp: 15-30.
- [24] Forrest, D. The Threat to Football from Betting-Related Corruption. *International Journal of Sport Finance*, (2012). Vol. 7 Issue 2, p99-116.
- [25] Forrest, D. (2017). Sports corruption and developments in betting markets. In *The economics of sports betting*. Edward Elgar Publishing.
- [26] Forster, J. Global sports governance and corruption. *Palgrave Communications*, (2016). 2(1), 1-4.
- [27] Geeraert, A. 'Bad barrels': Corruption in international sport federations. In *Corruption in Sport*. (2017). pp: 45-61.
- [28] Gómez, Rodrigo. "The Role of the State in the Mexican Media System 2013-2018. Starting Point for a Research Agenda." *Comunicación y sociedad* (2020) 17.
- [29] Honay, Habib. Mahmoudi, Ahmad. Explaining the quantitative pattern of corruption in the Iranian football industry. *Quarterly Journal of Organizational Behavior Management Studies in Sport*. (2019) 6 (2); 145163. [Persian]
- [30] Hudon, Pierre-André, C. Garzon, and P. Dumas. "Mapping Out Public Procurement Research." Paper resented at the 4 th International Conference on Public Policy, Montreal, QC. 2019.
- [31] Husted, B. W. Honor among thieves: A transaction-cost interpretation of corruption in third world countries. *Business ethics quarterly*, (1994). 17-27.
- [32] Jancsics, D. (2015). "A friend gave me a phone number"—brokerage in low-level corruption. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 43(1), 68-87.
- [33] Jancsics, D., & Jávora, I. Corrupt governmental networks. *International Public Management Journal*, (2012). 15(1), 62-99.
- [34] Junghagen, S., & Aurvandil, M. Structural Susceptibility to Corruption in FIFA: a Social Network Analysis. *International Journal of Sport Policy and Politics*, (2020). 12(4), 655-677.
- [35] Kihl, L. A., Skinner, J., & Engelberg, T. Corruption in sport: understanding the complexity of corruption. In: Taylor & Francis. (2017). 15.
- [36] Kusiak, J. (2019). Rule of law and rules-lawyering: legal corruption and 'reprivatization business' in Warsaw. *International Journal of Urban and Regional Research*, 43(3).589-596.

- [37] Lambert, R. Land trafficking and the fertile spaces of legality. *International Journal of Urban and Regional Research*, (2021). 45(1), 21-38.
- [38] Lambsdorff, J. G. Making corrupt deals: contracting in the shadow of the law. *Journal of Economic Behavior & Organization*, (2002). 48(3), 221-241.
- [39] Lambsdorff, Johann Graf. "Corrupt intermediaries in international business transactions: between make, buy and reform." *European Journal of Law and Economics* 35.3 (2013): 349-366.
- [40] Manoli, A. E., & Janečić, D. Challenges to the role of media in reporting sport corruption: Insights from reporters in Balkan countries. *International Review for the Sociology of Sport*, (2021). 56(6), 842-858.
- [41] Mason, D. S., Thibault, L., & Misener, L. An agency theory perspective on corruption in sport: The case of the International Olympic Committee. *Journal of Sport Management*, (2006). 20(1), 52-73.
- [42] Naseri, Ali. Hasani, Zohre. Representation of sports corruption in the Iranian media during the last ten years (2007-2017); *Journal of Sports Management*. (2019). 11 (3), 611-631. [Persian]
- [43] Nielsen, R. P. Corruption networks and implications for ethical corruption reform. *Journal of Business Ethics*, (2003). 42(2), 125-149.
- [44] Neu, Dean, et al. "Accounting and networks of corruption." *Accounting, Organizations and Society* 38.6-7 (2013): 505-524.
- [45] Numerato, D. The media and sports corruption: An outline of sociological understanding. *International Journal of Sport Communication*, . (2009). 2(3), 261-273.
- [46] Osifo, Charles. A Network Perspective and Hidden Corruption. *Journal of Public Administration and Governance* (2018). 8:1, 115-136.
- [47] Salminen, A. Control of Corruption: Case of Finland. In Jon Quah (Ed.) *Different Paths to Curbing Corruption: Denmark, Finland, Hong Kong, New Zealand and Singapore*, (2013). 57-77. *Research in Public Policy Analysis and Management*, 23. United Kingdom: Emerald Group Publishing. [https://doi.org/10.1108/S0732-1317\(2013\)0000023003](https://doi.org/10.1108/S0732-1317(2013)0000023003).
- [48] Salter, M. S. Lawful but Corrupt: Gaming and the Problem of Institutional Corruption in the Private Sector. (2010). Working Paper 11-060, Harvard Business School. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1726004>
- [49] Silva, R. Narcotráfico y economía ilícita: las redes del crimen organizado en Río de Janeiro. *Revista Mexicana de Sociología*, (2004). 66(1), 141-164.
- [50] Thomsen, S.R., Anderson, H. Using the rhetoric of atonement to analyze Lance Armstrong's failed attempt at redeeming his public image. (2015) *J. Sports Media* 10 (1), 79e99.
- [51] Thompson, D. F. *Ethics in Congress: From Individual to Institutional Corruption*. (1995). Washington D.C.: Brookings Institutional Press.

- [52] Tzeng, C., & Lee, C. Understanding match-fixing from the perspective of social capital: A case study of Taiwan's professional baseball system. *International Review for the Sociology of Sport*, (2021). 56(4), 558-577.
- [53] Wachs, Johannes, Mihály Fazekas, and János Kertész. "Corruption risk in contracting markets: a network science perspective." *International Journal of Data Science and Analytics* 12.1 (2021): 45-60.
- [54] Walsh, D. seven deadly sins: my pursuit of Lance Armstrong. UK: Simon & Schuster, London. Wesserman, S., Fraust, K., 1994. *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge University Press, Cambridge. (2013).
- [55] Wang, Y. A Network-Exchange Approach to Corruption: Brokers and Institution Spanning in A Chinese Corruption Network. *Deviant Behavior*, (2020). 41(12), 1636-1649.
- [56] Yilmaz, S., Manoli, A. E., & Antonopoulos, G. A. An anatomy of Turkish football match-fixing. *Trends in organized crime*, . (2019) 22(4), 375393.
- [57] Yousefi, Bahram. Naseri, Ali. Analysis of corrupt activities in Iranian sports using TASP model; Communication management in sports media; (2019). Nos. 23, 23-38. [Persian]
- [58] Yu, K.-H., Kang, S. D., & Rhodes, C. The partial organization of networked corruption. *Business & Society*, . (2020). 59(7), 1377-1409 .
- [59] Zafirovski, Milan. "Measuring and making sense of labor exploitation in contemporary society: A comparative analysis." *Review of Radical Political Economics* 35.4 (2003): 462-484.